

Příběh pietního místa v Bystrovanech

Pietní místo v Bystrovanech vzniklo z iniciativy Vojenského spolku rehabilitovaných Olomouc, v čele s plk. S. Labounkem, plk. ing. J. Chvátilem a plk. F. Čermákem jako vděk a ocenění statečnosti mladým americkým letcům, kteří dobrovolně přišli bojovat s nacismem za svobodu evropských národů, tedy i za naši svobodu. V tomto boji padlo 17. prosince 1944 v Olomouci 5 letců v největší letecké bitvě na našem území v tzv. bitvě nad Hanou" a den poté padlo 7 letců v Bystrovanech.

Památku sedmi amerických letců, kteří zahynuli 18. prosince 1944 při letecké bitvě nad obcí Bystrovany, připomínal od 8.5.2004 dřevěný kříž s kamenným podstavcem postavený vedle řeky Bystřice u cyklostezky vedoucí z obce do i blízké Olomouce.

U zrodu této myšlenky stál člen Vojenského sdružení rehabilitovaných František Čermák, který zavzpomínal:

„Myšlenka postavení malého památníku vznikla již někdy koncem 90. let. Tehdy můj přítel, plukovník Stanislav Labounek, pověsil spolu se svým synem malý kříž na strom o několik desítek metrů dál po proudu řeky. Brzy jej však zničili vandalové. Rozhodli jsme se proto vyvinout aktivitu, která by vedla k postavení důstojného malého památníku. Podařilo se to dotáhnout do konce, i když na naše výzvy nikdo nereagoval s výjimkou obce Bystrovany a soukromého sponzora Jiřího Papici, který nám dodal materiál.“

V dostupných materiálech v té době nebylo téměř nic. Ani v Zemském archivu Brno, Ústředním archivu České republiky a České armády toho moc nebylo. Další informace byly získány od erudovaných badatelů získané v archivech USA a Německa a od těch, kteří „přežili“. Například Jan Mahr - badatel a publicista, získal informace od navigátora bombardéru sestřeleného v Bystrovanech 2Lt Word S. Randolpha, pan Marek Hradil, místostarosta Bystrovan a vedoucí oddílu skautů, cestoval do Francie, aby zjistil, kde odpočívají letci padlí v Bystrovanech. V zájmu pietního místa také jednal, pátral, publikoval pan Jiří Černošek - student z Olomouce, měl kontakty i s osobami z USA, ten vytvořil detailní film o bystrovanské tragédii pod názvem „Tragédie bombardéru 42-3209“.

Z Bystrovan se na vzniku pietního místa hlavní měrou podílel starosta ing. Jan Ulrich, bývalý starosta p. Gažar a místostarosta Marek Hradil. Posledně jmenovaný pomáhal s přípravou výstavy, která proběhla ve dnech 17.-

19.12.2004 v Bystrovanech, kde kromě informujících textů, byly fotografie a artefakty související s bystrovanskou tragédií.

Jedním z hlavních aktérů kolem vzniku pietního místa, pan plk. František Čermák, zhotovil dřevěný kříž, jež byl 13 let součástí pietního místa. Když kříž dosloužil, zajistil ze svých skromných prostředků jeho nahrazení křížem novým.

Pana Františka Čermáka jsem měla možnost poznat v období, kdy se řešila výměna již hodně zchátralého kříže za nový. Velice skromný člověk, který svým nadšením, nezdolným úsilím bojoval o to, aby se nezapomnělo na mladé chlapce, kteří se přes oceán vydali bojovat za naši svobodu. Dělal pro to maximum, navštěvoval zájemce o vojenskou historii, kontaktoval různé instituce a dokázal tzv. 'nakazit' spoustu dalších nadšenců. V té době si ani nedokázal představit, že jeho prvotní úsilí povede k tomu, že bystrovanský kříž navštíví a padlé americké vojáky uctí nejvyšší představitel americké armády v ČR plk. Mark Wootan, který osobně panu Františku Čermákovi a dalším předal vojenskou pamětní medaili.

Od té doby se pravidelně v květnu a prosinci za přítomnosti nejvyšších představitelů armády ČR a v některých případech i USA konají u bystrovanského kříže piety k uctění památky padlých amerických letců.

Co je ještě důležitější, pan Čermák, obklopen hrstkou stejných nadšenců jako je on sám, bez dotací a sponzorských darů vytvořil pietní místo, které se těší pozornosti občanů z Olomouce, Bystrovan, turistů, cykloturistů, sportovců i těch, kteří přicházejí položit kytičku, zapálit svíčku a zavzpomínat na smutný osud těchto mladých statečných chlapců.

„Takové hrdiny, jakými byli padlí američtí kluci, kteří šli dobrovolně bojovat s nacizmem za svobodu evropských národů a také za naši svobodu, bychom chtěli mít také. Budeme je mít, pokud jim budeme ukazovat správnou cestu a příklady našich hrdinů z 1. a 2. světové války i z mírového života.“

Tyto řádky napsal pan František Čermák jako poděkování a vzpomínku na ty, kteří ač neměli předpoklady, ale měli motivaci, překonali řadu překážek a vybudovali, sice skromné, oku a duši milé pietní místo, jako obdiv a vděčnost sedmi statečným letcům padlým krátce před koncem 2. Světové války v Bystrovanech.

Z paměti pana Čermáka, dobových novinových článků a pár slov za mne.
Pavlína Vrtková